

KRASICKI IGNACY

OSZCZĘDNOŚĆ

Ignacy Krasicki

Oszczędność

«Public Domain»

Krasicki I.

Oszczędność / I. Krasicki — «Public Domain»,

Ciesz się klasyką! Miłego czytania!

Содержание

Конец ознакомительного фрагмента.

7

Ignacy Krasicki

Oszczędność

„Naucz, panie Aleksy, jak to zostać panem.
Nie o takim ja mówię, co wysokim stanem
I wspaniałym tytułem dumnie najeżony,
Albo jaśnie wielmożny, albo oświecony¹,
Co tydzień daje koncert, co dzień bal w zapusty,
A woreczek w kieszeni maleńki i pusty;
Ale o takim mówię, co w czarnym żupanie²
I w bekieszce³ wytartej, rano na śniadanie
Skosztowawszy z garnuszka piwa z serem ciepło
Lub wczorajszą pieczonkę przypaloną, skrzeplą,
Na saneczkach łubianych⁴ do Lwowa się wlecze,
Trwożny, czy z prowizją⁵ panicz nie uciecze,
A tymczasem w szkatule dębowej okuty
Nowy więzień⁶ pospiesza na pańskie reduty⁷.
Jam mniemał, że to wielkich włości dziedzic będzie,
Ma wieś jedną w zastawie, a dwie na arendzie.
Skądże jemu te zbiory? Czy jadących złupił?
Czy skarb znalazł, że tyle pożyczył i kupił?”
„Nie”. „Może jakim szczęśliwym przypadkiem
Po nieboszce małżonce wziął majątność spadkiem?”
„I to nie”. „To zapewne, pieniąjąc zuchwale,
Wygrał w ziemstwie⁸ fortunę albo w trybunale⁹?”
„I to nie”. „Może, żeby zbiorów przysposobił,
Wynalazł alchimistę, co mu złoto robił?”
„Nie”. „Skądże ta szkatuła, co niosą na drągach¹⁰?”
„Zgadnij”. „Nie wiem. Skąd przecie?” „Znał się na szelągach”.
„Cóż stąd?” „Oto stąd wszystko”. „Pewnie bił w mennicy¹¹?”

¹ *oświecony* – tytuł „jaśnie oświeconego” przysługiwał książętom oraz senatorom i ministrom. [przypis redakcyjny]

² *żupan* – długi kaftan męski, noszony zazwyczaj pod kontuszem; bogatsza szlachta stroiła się we wzorzyste żupany z kosztownych materii. [przypis redakcyjny]

³ *bekieszka* – długie okrycie wierzchnie węgierskiego kroju ze stojącym kołnierzem. [przypis redakcyjny]

⁴ *łubianych* – zrobionych z łubu, czyli twardej kory; tu: sanki z budką lubianą. [przypis redakcyjny]

⁵ *proewizja* – procent, zazwyczaj lichwiarski, od pożyczonej sumy. [przypis redakcyjny]

⁶ *Nowy więzień* – pieniądze wzięte przez skąpca na pożyczki dla paniczów trwoniących je na balach i redutach. [przypis redakcyjny]

⁷ *reduty* – popularne w większych miastach od czasów saskich zabawy maskowe. „Zabawa redut była trojaka: taniec, gra w karty i przypatrywanie się jedni drugim” – czytamy u Kitowicza. (J. Kitowicz, *Opis obyczajów*, Wrocław 1951, Bibl. Nar. Seria I. Nr 88, s. 584). [przypis redakcyjny]

⁸ *ziemstwo* – „Ziemskie sądy składają się z urzędników mających jurysdykcją, obranych przez zgromadzoną szlachtę na sejmikach elekcyjnych”. (*Zbiór potrzeb. wiad.*). Sądy ziemskie zajmowały się sprawami cywilnymi szlachty osiadłej. [przypis redakcyjny]

⁹ *trybunał* – „trybunał w Polsce jest najwyższą zwierzchnością sądową, ultimae instantiae, w sprawach ziemskich”. (*Zbiór potrzeb. wiad.*). Krasicki był w r. 1765 prezydentem trybunału małopolskiego. [przypis redakcyjny]

¹⁰ *co niosą na drągach* – ponieważ jest ciężka, wypakowana pieniędzmi. [przypis redakcyjny]

¹¹ *Pewnie bił w mennicy* – chaos systemu monetarnego w Polsce ułatwiał fałszowanie pieniędzy, zwłaszcza, że przywilej bicia ich wydzierżawiano osobom prywatnym aż do r. 1764, kiedy to sejm przywrócił królowi wyłączny przywilej menniczny i uchwalił nową stopę menniczą. [przypis redakcyjny]

„Ale nie, wszak jej nie masz w całej okolicy”. „To...”
„Nie to. Bądź cierpliwym albo nic nie powiem”.
„Słucham, już będę milczał, niech się tylko dowiem”.
„Wszak w groszu trzy szelągi?” „Cóż stąd?” „Ale proszę,
Wszak w groszu trzy szelągi?” „W trojaku¹² trzy grosze”.
„Ale nie, nie to mówię, zamilknę, albowiem
Kto mi nie da dokończyć, ja mu nic nie powiem”.
„Już milczę”. „Więc zaczynam. Nie każdy bogatym
Urodził się, lecz szczęście nie zawisło na tym;
Owszem, według mnie, zawsze szczęśliwi są tacy,
Których nie los zbogacił, ale skutek pracy.
Ten, co jechał do Lwowa na saniach łubianych,
Ażeby dostał zysku bogactw pożądaných,
Zbyt je drogo zapłacił. Na co sobie szkodzić?
Na co zbiory, jeżeli nie mają dogodzić?
Dla nas są, nie my dla nich. Niech dogodzą miernie¹³.
Ten, co żądze w zapędach rozpuscita niezmiernie,
Światem się nie nasyci, jak ów, który stękał,
Że nie stało narodów, które by ponękał¹⁴.
Mówmy więc, o czym pierwsze mówienie się wszczeło.
Zostać panem, największe, prawda, to jest dzieło.
Cnota teraz za złotem”. „Tak i przedtem było”.
„Ale nie, nie tak złoto jak teraz mamiło.
Cokolwiek bądź, powtarzam, com mówił, a zatem
Poznaj się na szelągach, a będziesz bogatym.
Z małych się rzeczy wielkie sklecają i wznoszą;
Z szelągów się, nie złota, ubodzy panoszą¹⁵.
Nim się skleci z odrobin małych pieniędzy złoty,
Nad miedzią zastanowić trzeba się nam poty,
Póki ten lichy kruszec srebru nie wyrówna.

¹² *trojak* – drobna moneta obiegowa wartości 3 groszy, początkowo srebrna, a od r. 1765 miedziana. [przypis redakcyjny]

¹³ *miernie* – w miarę, umiarkowanie, trochę. [przypis edytorski]

¹⁴ *ów, który stękał* – według legendy, Aleksander Macedoński, podbiwszy prawie cały znany ówczesnie świat, narzekał, że nie ma z kim wojować. O „niezmiernych żądzach” Aleksandra czytamy w wierszu Krasickiego *Do księdza plebana*: „Ów głupi, co świat posiadał, a posiadłszy płacze, / Bo już nie miał co posiąść! Niechby Jowisz zatem, / Chcąc go więcej szczęśliwym czynić i bogatym, / Stworzył jeszcze świat drugi, a właśnie dla niego, / Posiadłby go i płakał, iż nie masz trzeciego.” (I. Krasicki, *Pisma wybrane*, t. II, s. 139–140). [przypis redakcyjny]

¹⁵ *panoszyć się* – bogacić się, wychodzić na panów. [przypis redakcyjny]

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.